

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології,
інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ
Викладач	ГОЛОВАТА Оксана Олександрівна, викладач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	+38(066) 5361657
E-mail:	o.o.golovata@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua ; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber за домовленістю.
Пререквізити	Для вивчення курсу здобувачі потребують базових знань з всесвітньої історії та історії України й дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння методів критики джерел

1. Мета і завдання дисципліни

Мета курсу «російсько-українська війна: історичний контекст» полягає в тому, щоб глибше зрозуміти історичні передумови, причини та наслідки конфлікту між Росією та Україною.

Основні завдання курсу включають:

- **аналіз історичних коренів:** дослідження взаємин між Україною та росією у різні історичні періоди, починаючи з Київської Русі, через часи російської імперії, Радянського Союзу і до сучасності.

- **розуміння причин війни:** вивчення політичних, економічних, соціальних та культурних факторів, які призвели до початку війни у 2014 році та її ескалації у 2022 році.

- **дослідження міжнародного контексту:** аналіз ролі міжнародних акторів, таких як ЄС, НАТО, США, ООН та інших, у розвитку і врегулюванні конфлікту.

- **вивчення впливу війни на Україну та світ:** Розгляд економічних, соціальних, гуманітарних та культурних наслідків війни для України, росії та інших країн.

- **формування критичного мислення:** допомога слухачам у розумінні різних точок зору, маніпуляцій та пропаганди, пов'язаних із війною.

Цей курс також спрямований на формування глибокого розуміння сучасної української ідентичності та боротьби за суверенітет, а також на розвиток емпатії до жертв війни та її учасників.

2. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- історичні передумови конфлікту;
- політичні та соціальні причини війни;
- геополітичний контекст;
- військові, гуманітарні та соціальні аспекти;
- пропганда та інформаційна війна;
- культурний аспект.

Ці знання формують основу для кращого розуміння не лише історії, а й сучасної політичної, соціальної та культурної ситуації, пов'язаної з війною.

вміти:

- аналізувати історичні події, оцінювати історичні процеси, що впливали на формування відносин між Україною та росією;
пояснювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями минулого та сучасними реаліями.

- критично аналізувати інформацію: визначати джерела пропаганди та маніпуляції; відрізнати правдиву інформацію від фейків. розбиратися в інформаційній війні та її інструментах.

- оцінювати міжнародний контекст: аналізувати позиції міжнародних організацій та країн щодо війни; розуміти вплив геополітичних інтересів на розвиток конфлікту.

- висловлювати обґрунтовану думку: аргументувати власну позицію щодо війни на основі історичних та сучасних фактів; формулювати пропозиції щодо подолання наслідків війни.

-розвивати соціальну емпатію: виявляти розуміння до потреб постраждалих від війни (військових, переселенців, жертв окупації); сприяти підтримці внутрішньо переміщених осіб та реабілітації ветеранів.

- розуміти правові та гуманітарні аспекти: аналізувати порушення міжнародного права під час війни; розбиратися у принципах захисту прав людини та гуманітарного реагування.

- формувати активну громадянську позицію: брати участь у ініціативах, спрямованих на підтримку суверенітету та незалежності України; популяризувати українську культуру, мову та історичну правду.

Ці вміння допоможуть здобувачам не лише розширити власні знання, але й ефективно застосовувати їх у громадському, освітньому чи професійному середовищі.

До розгляду студентів пропонуються програма навчальної дисципліни, плани лекційних і семінарських занять з відповідним навчально-методичним інструментарієм і коротким конспектом, вимоги до самостійної роботи студентів, питання на залік, критерії рейтингової системи оцінювання знань студентів, список рекомендованої літератури, аналізом історичних джерел, переглядом документальних фільмів і дискусіями.

набути соціальних навичок (soft skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал;
- взаємодіяти в соціокультурному середовищі.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу

- Мета, завдання та структура курсу.
- Джерела і методи вивчення російсько-української війни.
- Огляд ключових понять: агресія, анексія, окупація, суверенітет.

Тема 2. Історичні передумови конфлікту

- Київська Русь як спільна спадщина: розбіжності в інтерпретації.
- Вплив Російської імперії та Радянського Союзу на розвиток України.
- Формування національної ідентичності: український визвольний рух.
- Розпад СРСР: утворення незалежної України та Російської Федерації.

Тема 3. Геополітичний та політичний контекст

- Революція Гідності (2013 - 2014): причини, хід, наслідки.
- Анексія Криму росією: міжнародно-правові аспекти.
- Початок війни на Донбасі: етапи конфлікту (2014 - 2022).
- Повномасштабне вторгнення росії у 2022 році: причини та наслідки.

Тема 4. Інформаційна війна

- Пропаганда як зброя: методи і цілі російської інформаційної кампанії.
- Аналіз фейкових новин і дезінформації.
- Інструменти боротьби з пропагандою: роль медіа, громадянського суспільства.

Тема 5. Міжнародна реакція на війну

- Роль міжнародних організацій: ООН, ЄС, НАТО, ОБСЄ.
- Санкційна політика проти росії.
- Підтримка України міжнародною спільнотою: економічна, військова, гуманітарна допомога.

Тема 6. Соціально-економічні наслідки війни

- Вплив війни на економіку України.
- Гуманітарна криза: внутрішньо переміщені особи, біженці.
- Відновлення інфраструктури та реабілітація постраждалих.

Тема 7. Культурний аспект війни

- Роль культури та мови у формуванні української національної ідентичності.
- Збереження культурної спадщини під час війни.
- Вплив війни на сучасне мистецтво, літературу та кінематограф.

Тема 8. Правові аспекти війни

- Порушення міжнародного права росією.
- Розслідування воєнних злочинів: роль Міжнародного кримінального суду.
- Відшкодування збитків і відповідальність агресора.

Тема 9. Перспективи завершення війни

- Аналіз можливих сценаріїв завершення війни.
- Роль дипломатії у врегулюванні конфлікту.
- Стратегія післявоєнного відновлення України.

Тема 10. Підсумкове заняття

- Обговорення ключових тем курсу.
- Дискусія щодо майбутнього України та її ролі у світовій політиці.

- Самостійна робота над фінальним проектом (есе, презентація або дослідження).

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною системою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Відповідність шкали оцінювання ЄКТС національній системі оцінювання в Україні та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (екзамен, диф. залік, курс. проект, курс. робота, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90–100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82–89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74–81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64–73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60–63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	Незараховано	35–59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1–34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ <https://kntu.kr.ua/file/content/424/polozhennia-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protsesu-v-tsntu.pdf> (С. 27–35).

6. Рекомендована література

Основна

Базова

1. Ярослав Грицак. Нариси історії України: формування модерної української нації XIX - XX ст. [Навч. посібник]. Київ: Генеза, 2018. 360 с.
2. Грабовська Ірина. Путінізм як конфліктогенний фактор світового значення та українська специфіка його проявів. Українознавчий альманах, №24, 2019. С. 111 - 115.
3. Грабовська Ірина. Пошуки шляхів та методів протистояння путінізму: українські реалії. Українознавчий альманах. Випуск 26, 2020. С. 45 – 51.
4. Грабовська І.М. Суб'єктивація versus масовізація українського соціуму. «Studia Orientalne». Польща. №4. 2022. С. 71 – 82.
5. Грабовська І. та інші. Сучасне українство: цивілізаційні виклики та відповіді : монографія. 2- ге вид., доповн.; наук. ред. М.І. Обушний; відп. ред. І.М. Грабовська. Київ: Міленіум, 2019. 416 с.
6. Грабовська Ірина, Талько Тетяна. Путінізм та його ідеологічні засади як проблема сучасного теоретичного дискурсу в соціогуманітаристиці. Українознавчий альманах. Випуск 25. К.: «Міленіум», 2019. С. 49 – 54.
7. Забужко О. «І знов я влізаю в танк...». Вибрані тексти 2012 - 2016: Статті, есе, інтерв'ю, спогади. К.: Комора, 2019. 416 с.
8. Українська культура в умовах війни: між традицією і новою реальністю: тези доп. студент. наук. конф. (м. Харків, 23 - 24 березня 2023 р.) / [редактор-укладач Ю. А. Меліхова]. Харків, 2023. 277с.
9. Віднянський С. Європейська політика України: основні етапи, проблеми та перспективи реалізації. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2016. Вип. 25. С. 13.
10. Солодкий С., Фахурдінова М. Зима наближається: як зберегти підтримку України з боку європейських суспільств? Київ, 2022. С. 3.
11. Дві третини членів НАТО ратифікували протоколи про вступ Швеції і Фінляндії. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/29/7360859/> ;
Байден підписав протоколи про вступ Швеції та Фінляндії до НАТО. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/08/9/7362587/>
12. Пилипенко Я. Як ЄС може послабити головний двигун російської економіки. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/27/686294/>
13. ЄС схвалив 8-й пакет санкцій проти рф. URL : <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/yesshvalyv-8-y-paket-sankciy-proty-rf>
14. Штайнмайер заявив про крах ідеї спільного з рф європейського дому. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/05/8/7139066/>
15. Соколенко Е. Ера домінування Заходу добігає кінця — экс-прем'єр Британії. URL: <https://www.unian.ua/world/era-dominuvannya-zahodu-dobigaye-kincy-eks-prem-yerbritaniji-novini-svitu-11905500.html>
16. Глуценко О. Ми не залишимо вакуум, щоб його заповнили Китай, росія чи Іран — Байден про Близький Схід. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/17/7358543/>
17. «Ми входимо в ідеальний шторм»: Виступ топ-дипломата ЄС про нову світову реальність. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/10/12/7148529/>
18. Україна в історії Європи XIX - початку XXI ст.: історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ, 2020. С. 635.
19. Голос України. 18 травня 2017. С. 4.
20. V. Zaplatynskyi, Українсько-російська війна – причини, перспективи та уроки, “Kultura Bezpieczeństwa” 2022, nr 41 (numer specjalny), s. 33–42, DOI 10.5604/01.3001.0015.8487

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libukr.html> – каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України
3. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libweb.html> – каталог національних бібліотек країн світу
4. <http://www.nbu.gov.ua/portal/books.html> – каталог електронних бібліотек України
5. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> – енциклопедії та словники
6. <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/> – електронні наукові видання НБУ ім. В.І. Вернадського

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Протокол №1 від «29» серпня 2024 р